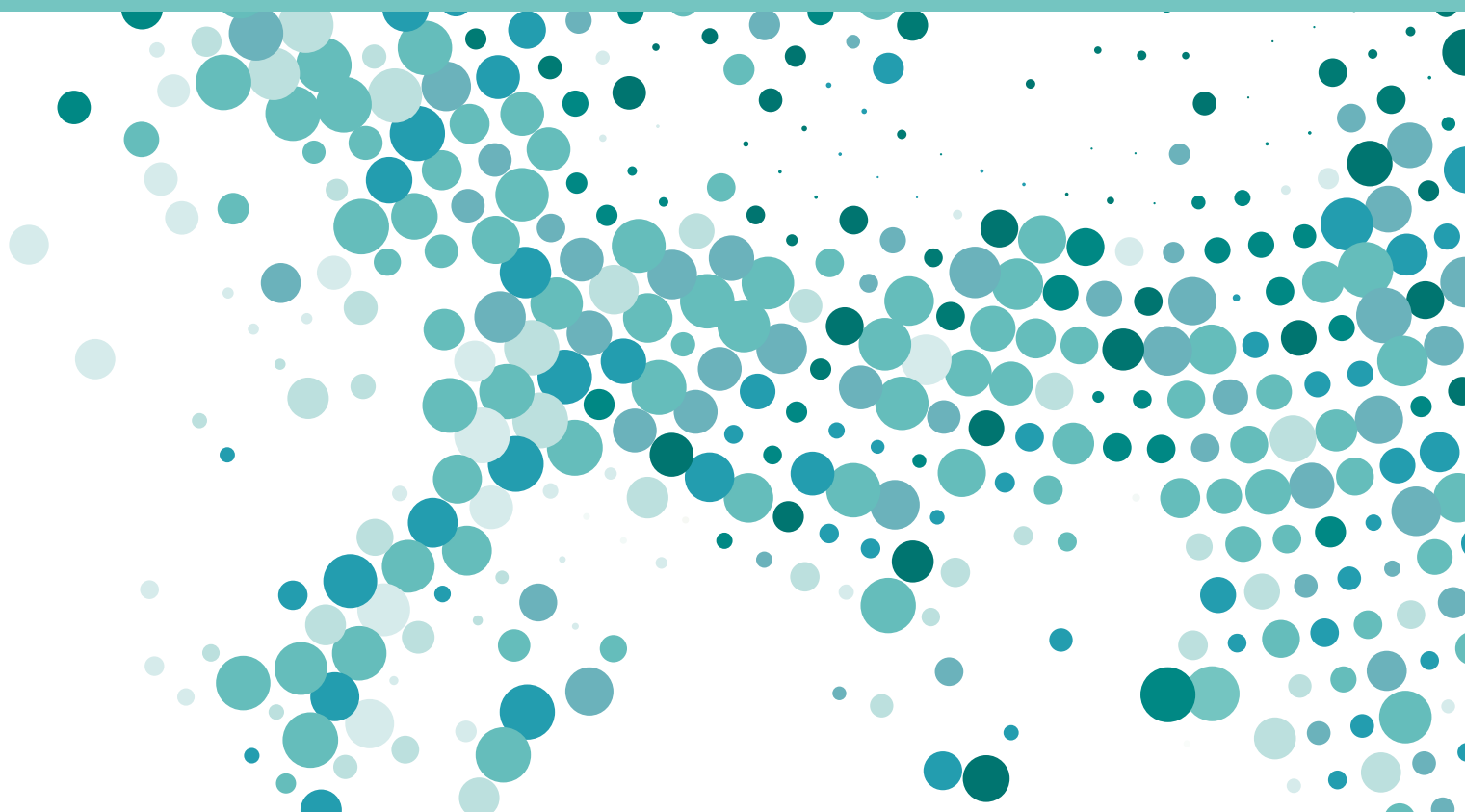


Kansallinen CBRNE-strategia 2017

SISÄMINISTERIÖN JULKAISU 29/2017

Sisäinen turvallisuus



Sisäministeriön julkaisu 29/2017

Kansallinen CBRNE-strategia 2017



Sisäministeriö

ISBN (nid.): 978-952-324-165-7

ISBN(PDF): 978-952-324-166-4

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö, Julkaisutuotanto

Helsinki 2017



Kuvailulehti

Julkaisija	Sisäministeriö	13.12. 2017	
Tekijät	CBRNE-strategiatyöryhmä		
Julkaisun nimi	Kansallinen CBRNE-strategia 2017		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Sisäministeriön julkaisu 29/2017		
Diaari/hankenumero	-	Teema	Sisäinen turvallisuus
ISBN painettu	978-952-324-165-7	ISSN painettu	2341-8524
ISBN PDF	978-952-324-166-4	ISSN PDF	2341-8524
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-166-4		
Sivumäärä	27	Kieli	suomi
Asiasanat	CBRNE, strategia, varautuminen, turvallisuus, kemikaalit, radioaktiiviset aineet, räjähdysaineet, biologiset taudinaiheuttajat, ydinaseet		
Tiivistelmä <p>Sisäministeriö asetti 2.2.2015 CBRNE-strategiatyöryhmän laatimaan Suomen kansallisen CBRNE-strategian, jonka tavoitteena on CBRNE-uhkien ja tilanteiden ennaltaehkäisy ja valmiuden jatkuva parantaminen yhteiskunnan ja sen elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi.</p> <p>CBRNE-uhalla tarkoitetaan kemiallisista aineista (C), biologisista taudinaiheuttajista (B), radioaktiivisista aineista (R) ja ydinaseista (N) sekä räjähteistä (E) sekä näitä koskevan tietotaidon väärinkäytöstä johtuvia vaaratilanteita.</p> <p>Strategiassa kuvataan nykytila, keskeisten CBRNE-toimijoiden tehtävät ja vastuut sekä esitetään tärkeimmät kehittämiskohteet ja toimintasuunnitelma kehittämiskohteiden ja strategian tavoitteiden toteuttamiseksi. Tavoitteena on kehittää kansallista koordinaatiota eri toimijoiden kesken sekä ohjata kansallista CBRNE-suunnittelua.</p> <p>Strategiassa nostetaan esiin seuraavat kehittämiskohteet ja toimenpiteet:</p> <ul style="list-style-type: none">• Kehitetään CBRNE-toiminnan koordinaatiota• Ylläpidetään yhteistä tilannetietoutta• Kehitetään riskitietoista valvontaa• Varmistetaan CBRNE-toimintaan liittyvien säädösten ajantasaisuus• Paljastetaan ja estetään tahallinen toiminta• Parannetaan yhteistyövalmiuksia• Tunnistetaan, hallitaan ja tutkitaan CBRNE-tilanteet• Viestintä osaksi CBRNE-tilanteiden hallintaa.			
Kustantaja	Sisäministeriö		
Painopaikka ja vuosi	Lönnerberg Print & Promo, 2017		
Julkaisun myynti/jakaja	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaismyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationsblad

Utgivare	Inrikesministeriet		13.12. 2017
Författare	CBRNE-strategiarbetsgruppen		
Publikationens titel	Nationell CBRNE-strategi 2017		
Publikationsseriens namn och nummer	Inrikesministeriets publikation 29/2017		
Diarie-/ projektnummer	-	Tema	Inre säkerhet
ISBN tryckt	978-952-324-165-7	ISSN tryckt	2341-8524
ISBN PDF	978-952-324-166-4	ISSN PDF	2341-8524
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-166-4		
Sidantal	27	Språk	finska
Nyckelord	CBRNE, strategi, beredskap, säkerhet, kemikalier, radioaktiva ämnen, explosiva ämnen, biologiska patogener, kärnvapen		
Referat <p>Inrikesministeriet tillsatte den 2 februari 2015 en CBRNE-strategiarbetsgrupp för att utarbeta en nationell CBRNE-strategi för Finland. Syftet med strategin är att kontinuerligt förbättra förebyggandet av och beredskapen inför CBRNE-hot och CBRNE-situationer för att trygga samhället och dess vitala funktioner.</p> <p>Med CBRNE-hot avses risksituationer som beror på kemiska ämnen (C), biologiska patogener (B), radioaktiva ämnen (R), kärnvapen (N) och explosiva ämnen (E) samt på missbruk av kunskaper om dessa.</p> <p>I strategin beskrivs nuläget och de viktiga CBRNE-aktörernas uppgifter och ansvar samt presenteras de viktigaste utvecklingsobjekten och handlingsplanen för att genomföra utvecklingsobjekten och uppnå strategins mål. Målet är att utveckla den nationella samordningen mellan olika aktörer och styra den nationella CBRNE-planeringen.</p> <p>I strategin lyfts fram följande utvecklingsobjekt och åtgärder:</p> <ul style="list-style-type: none">• Samordningen av CBRNE-verksamheten utvecklas• Gemensam situationsmedvetenhet upprätthålls• Tillsyn som uppmärksammar riskerna utvecklas• Tidsenligheten hos författningar som gäller CBRNE-verksamheten säkerställs• Uppsåtlig verksamhet avslöjas och förhindras• Samarbetsförmågan förbättras• CBRNE-situationerna identifieras, hanteras och undersöks• Kommunikationen blir en del av hanteringen av CBRNE-situationer.			
Förläggare	Inrikesministeriet		
Tryckort och år	Lönberg Print & Promo, 2017		
Beställningar/ distribution	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of the Interior		13.12. 2017
Authors	CBRNE strategy working group		
Title of publication	National CBRNE Strategy 2017		
Series and publication number	Ministry of the Interior Publication 29/2017		
Register number	-	Subject	Internal security
ISBN (printed)	978-952-324-165-7	ISSN (printed)	2341-8524
ISBN PDF	978-952-324-166-4	ISSN (PDF)	2341-8524
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-166-4		
Pages	27	Language	Finnish
Keywords	CBRNE, strategy, preparedness, security, chemicals, radioactive substances, explosives, biological pathogens, nuclear weapons		
Abstract <p>On 2 February 2015, the Ministry of the Interior appointed a working group to prepare a national CBRNE Strategy. The overall aim of the Strategy is to continuously improve the prevention of and preparedness for CBRNE threats and incidents in order to safeguard society and secure the functions vital to society.</p> <p>CBRNE threats refer to hazardous incidents caused by chemical substances (C), biological pathogens (B), radioactive substances (R), nuclear weapons (N) and explosives (E) as well as by the misuse of expertise related to these.</p> <p>The Strategy describes the current state and the duties and responsibilities of key CBRNE actors, identifies the most important areas of development and puts forward an action plan for implementing the areas of development and the objectives of the Strategy. The Strategy also aims to improve national coordination between different actors and guide national CBRNE planning.</p> <p>The Strategy focuses on the following areas of development and measures:</p> <ul style="list-style-type: none">• Improving the coordination of CBRNE activities• Maintaining common situation awareness• Further developing the risk-based approach to supervision• Ensuring up-to-date legislation on CBRNE activities• Detecting and preventing intentional actions• Enhancing the capacity for cooperation• Identifying, managing and investigating CBRNE incidents• Making communications part of the management of CBRNE situations.			
Publisher	Ministry of the Interior		
Printed by (place and time)	Lönnberg Print & Promo, 2017		
Publication sales/ Distributed by	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

LUKIJALLE	9
1 Strategian tavoite	10
2 Nykytilan kuvaus	11
3 CBRNE-toimintaympäristö ja CBRNE-uhat	12
4 CBRNE-uhkien ennaltaehkäisy ja torjunta	15
5 Kehittämiskohteet ja vaadittavat toimenpiteet	18
5.1 Kehitetään CBRNE-toiminnan koordinaatiota	18
5.2 Ylläpidetään yhteistä tilannetietoisuutta	19
5.3 Kehitetään riskitietoista valvontaa	19
5.4 Varmistetaan CBRNE-toimintaan liittyvien säädösten ajantasaisuus	20
5.5. Paljastetaan ja estetään tahallinen toiminta	20
5.6 Parannetaan yhteistyövalmiuksia	21
5.7 Tunnistetaan, hallitaan ja tutkitaan CBRNE-tilanteet	21
5.8 Viestintä osaksi CBRNE-tilanteiden hallintaa	22
6 Strategian valmistelu ja toimeenpano	23
Liitteet	24
Liite1. Strategiatyöryhmä	24
Liite2. Keskeiset CBRNE-toimijat sekä vastuut/vastualueet	25

LUKIJALLE

Sisäministeriö asetti 2.2.2015 CBRNE-strategiaryhmän laatimaan Suomen kansallisen CBRNE-strategian. CBRNE-työssä on kansallisesti useita toimijoita ja koettiin tarpeelliseksi asettaa toimijoille yhteiset tavoitteet niin uhkien kuin niihin varautumisen osalta.

Tarkoitusta varten koottiin ryhmä laajasti aihealueen piirissä työskentelevistä organisaatioista. Strategiatyötä varten perustettiin kirjoittajaryhmä, ja työhön osallistuivat aktiivisesti työryhmän jaostot (operatiivinen jaosto, teollisuusjaosto, sekä tutkimus-, kehitys- ja koulutusjaosto). Jaostoissa olivat edustettuina viranomaisten lisäksi tutkimuslaitokset ja yritykset.

Strategiassa kuvataan nykytila ja käsitellään keskeisten CBRNE-toimijoiden tehtävät ja vastuut. Varsinainen strategiatyö nosti esille kahdeksan kehittämiskohdetta ja esitykset tarvittavista kehittämistoimenpiteistä. Toimintaa on kehitettävä määrätietoisesti ja yhteisesti sovittujen tavoitteiden perusteella.

Strategia on käsitelty Turvallisuuskomitean kokouksessa 11.12.2017.

Strategian valmistuttua haluan kiittää työryhmän jäseniä, jaostojen työhön osallistuneita ja erityisesti kirjoittajaryhmää työn onnistuneesta loppuun saattamisesta.

Esko Koskinen

Työryhmän puheenjohtaja
pelastusylijohtaja

1 Strategian tavoite

CBRNE-uhalla tarkoitetaan kemiallisista aineista (C), biologisista taudinaiheuttajista (B), radioaktiivisista aineista (R) ja ydinaseista (N) sekä räjähteistä (E) sekä näitä koskevan tietotaidon väärinkäytöstä johtuvia vaaratilanteita.

Sisäministeriö asetti 2.2.2015 CBRNE-strategiatyöryhmän laatimaan Suomen kansallisen CBRNE-strategian. CBRNE-strategiatyössä asetetaan kansalliset tavoitteet eri toimijoille CBRNE-uhkien ja niihin varautumisen osalta. Tavoitteena on kehittää kansallista koordinaatiota eri toimijoiden kesken sekä ohjata kansallista CBRNE-suunnittelua.

Tämän CBRNE-strategian tavoitteena on CBRNE-uhkien ja -tilanteiden ennaltaehkäisy ja valmiuden jatkuva parantaminen yhteiskunnan ja sen elintärkeiden toimintojen turvaamiseksi. Strategiassa esitetään tärkeimmät kehittämiskohteet. Lisäksi strategiassa esitetään toimintasuunnitelma kehittämiskohteiden ja strategian tavoitteen toteuttamiseksi. Tunnistettujen toimenpiteiden kautta eri toimijoiden tietoisuus CBRNE-riskeistä ja valmius ehkäistä niitä lisääntyy. Taustana strategialle ovat viranomaisyhteistyössä tunnistettujen tarpeiden lisäksi mm. yhteiskunnan turvallisuusstrategian, Suomen kansallisen terrorismin torjunnan strategian, Suomen kansallisen riskiarvion, EU:n CBRNE-strategian, valtioiden rajat ylittävistä vakavista terveysuhkista 1082/EU/2013 -päätöksen ja WHO:n IHR (2005) Suomea sitovan sopimuksen velvoitteiden ja Suomen ulkoisen terveysturvallisuusarvioinnin (WHO/JEE-arviointi) suositusten toimeenpano. Kohderyhmänä strategiadokumentille ovat CBRNE-alaan liittyvät ohjaavat ja valvovat vastuuviranomaiset, terveydenhuollon, tutkimuksen, koulutuksen, teollisuuden, kaupan ja maahantuonnin sekä viennin toimijat.

2 Nykytilan kuvaus

Suomessa viranomaisten CBRNE-uhkien torjunnan yhteistoiminnan kehittäminen on saanut alkunsa käytännön tarpeista. Ennen vuosituhaten vaihdetta yhteistyössä keskityttiin lähinnä poikkeusolojen toimintaan varautumiseen. Toimintaympäristön muutokset ovat muokanneet viranomaisyhteistyötä normaaliolojen CBRNE-uhkien ennaltaehkäisemiseksi ja häiriötilanteiden aikaisen toiminnan kehittämiseksi. Lisäksi Euroopan unioniin liittymisen jälkeen toiminnan ohjaukseen ja yhteistyöhön tuli mukaan uusi eurooppalainen ohjauselementti, jonka kautta saatiin uusia Suomea velvoittavia toimintaohjelmia sekä säädöksiä.

Eri toimijat niin siviili- kuin sotilaspuolella ovat tehneet sekä kansallista että kansainvälistä yhteistyötä CBRNE-alalla kehittääkseen CBRNE-uhkien ennaltaehkäisyä, valmiuttaan sekä kykyjään vastata erilaisiin CBRNE-uhkiin. Erilaisten toimenpiteiden yhteensovittamiseksi asetettiin sisäministeriön toimesta vuonna 2015 valtioneuvostotasolla toimiva CBRNE-strategiatyöryhmä. Lisäksi CBRNE-alan yhteistyötä on tehty poliisin johtamassa poikkihallinnollisessa, vuonna 2008 perustetussa, rikollista toimintaa käsittelevässä CBRNE-yhteistyöfoorumissa. Biologisten uhkien varautumisen ja torjunnan osalta Biologisten uhkien osaamiskeskus (BUOS) yhdistää puolustusvoimien (PV) ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) resurssit myös tahallisen levityksen osalta. Kemiallisten uhkien osalta sosiaali- ja terveysministeriön asettama Vakavien kemiallisten uhkien osaamiskeskus (C-osaamiskeskus) muodostaa eri asiantuntijatahojen yhteistyöverkoston.

Kansainvälisesti joukkotuhohäätien ja niiden materiaalien leviämisestä aiheutuva uhkaa säädelään eri sopimuksin, järjestelyin ja poliittisin aloittein. Muun muassa joukkotuhohäätien rajoittavat tai niitä koskevat kielto- ja kieltosopimukset, YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1540, vientivalvontajärjestelyt sekä erilaiset strategiat muodostavat valtioille velvoitteita ja toimintakehityksen CBRNE-uhkiin varautumisen osalta.

Euroopan unionin neuvosto on antanut räjähteisiin liittyvien uhkien torjumiseksi 6.11.2007 toimintasuunnitelman ja CBRN-uhkien torjumiseksi 12.11.2009 CBRN-toimintasuunnitelman. EU:n toimintasuunnitelmien tavoitteena on pienentää CBRNE-tapahtumien riskiä ja niistä kansalaisille aiheutuvia vahinkoja johdonmukaisella kaikkien olennaisten sidosryhmien yhteistyöllä. Myös EU:n joukkotuhohäätien leviämisen vastainen strategia sekä Naton ja monen Suomelle tärkeän kumppanimaan CBRNE-strategiat määrittelevät uhkia sekä niihin tarvittavia varautumistoimenpiteitä.

3 CBRNE-toimintaympäristö ja CBRNE-uhat

Laajasti tarkasteltuna CBRNE-tilanteet voivat käsittää varsinaiseen asekäyttöön valmistettujen CBRNE-aineiden lisäksi myös vaarallisista aineista ja muista materiaaleista aiheutuvat vaaratilanteet sekä tartuntatautiepidemiat. CBRNE-tilanteet voivat liittyä eri toimijoiden osalta vaarallisten aineiden kuljetukseen, niiden käyttöön, hallussapitoon ja säilytykseen. Varautumisen osalta CBRNE-uhkia tarkastellaan strategiassa laajasti, koska varautumistoinenpiteet ovat niiden osalta pääsääntöisesti samat, riippumatta siitä, onko kyseessä tahaton tai tahallinen tilanne. Uhkakuvien osalta keskitytään kuitenkin enemmän tahallisiin vahingoittamistarkoituksessa syntyneisiin CBRNE-tilanteisiin (Tässä strategiassa käytetään tahallisista tilanteista termiä CBRNE-uhkatilanne).

Muutos ulko- ja turvallisuuspolitiikan toimintaympäristössä jatkuu niin Suomen lähialueilla kuin maailmanlaajuisesti. Yhteiskunnan kriisinkestokykyä koettelevat uudet haasteet ja epävarmuustekijät kuten Euroopan lähialueiden konfliktit ja muuttoliike, ilmastonmuutos ja sen aiheuttamat luonnonkatastrofit. Globaali liikkuvuus lisää tartuntatautiepidemioiden todennäköisyyttä. Väkivaltaiset ääriliikkeet ja äärimmäisideologiat, heikot tai romahtaneet valtiot toimivat kansainvälisen terrorismin kasvupohjana. Uhkana on myös joukkotuhoaseiden ja niihin liittyvän vaarallisen materiaalin sekä tietotaidon leviäminen. Tieteen ja teknologian kehitys aiheuttaa myös haasteita monimuotoisiin CBRNE-uhkiin varautumiselle.

Terroristijärjestöt ja verkostot muuttavat muotoaan ja kykenevät hyödyntämään muita rajoja ylittäviä rikollisuuden muotoja, mutta myös uutta teknologiaa, muun muassa tietoverkkoja sekä joukkotuhoaseissa käytettäviä materiaaleja. Suomeen kohdistuva terroriuhka on kohonnut ja monimuotoistunut. CBRNE-aineiden mahdollista yhteiskäyttöä tavanomaisien räjähteiden kanssa ei voida sulkea pois.

Muualla euroopassa tapahtuneet terrori-iskut voivat toimia esimerkkinä vastaaville teoille myös Suomessa. Näiden, usein yksittäisten toimijoiden tekemän iskun mahdollisuutta lisää CBRNE-aineiden ja niiden lähtöaineiden helppo saatavuus sekä valmistusohjeiden runsaus verkossa. Todennäköisempinä uhka-skenaarioina pidetään henkilövahinkoihin tähtääviä, mutta vaikutusalueeltaan todennäköisesti melko suppeiksi jääviä iskuja, joiden taustalla voi olla muukin kuin ideologinen tai uskonnollinen motiivi. Arkisimmillaan

CBRNE-riskit voivat olla ilkivaltaa, uhkailua tai häiriköintiä vaarattomilla tai haitallisilla aineilla. Äärimmäisenä riskinä on vakava rikollinen toiminta CBRNE-aineilla. Myös sotilaallisen CBRNE-uhkan mahdollisuus on huomioitava varautumisessa.

Normaalioloissa CBRNE-tilanteita voivat aiheuttaa onnettomuudet tai luontaiset tartuntatautiepidemiat, ilkivalta, rikollinen CBRNE-aineiden käyttö tai terrori-isku. Maahamme kohdistuvan sotilaallisen uhan kasvaessa CBRN-keinoja tai -aseita voidaan käyttää painostukseen, iskuihin elintärkeitä kohteita vastaan ja koko yhteiskuntaa kuormittavan häiriötilan aiheuttamiseen. Tahallisen CBRNE-iskun kohteena voi olla yksittäinen henkilö, rakennus, julkinen kulkuväline tai laaja alue. Kohteena voivat olla myös elintarvikkeet ja juomavesi sekä siihen liittyvä infrastruktuuri. Halutusta vaikutuksesta riippuen kohteeseen vaikutetaan saastuttamalla tai altistamalla kohde valitulla aineella tai taudinaiheuttajalla, levittämällä kohteeseen oikean kaltaista, mutta vaaratonta ainetta tai uhkaamalla kohdetta CBRNE-aineen käytöllä. Käytettävästä aineesta ja halutusta vaikutuksesta riippuen levitys- ja maaliinsaattamisvälineet ja -keinot voivat vaihdella suurestikin.

Tahattomien CBRNE-tilanteiden lisäksi Suomessa on säännöllisesti tahalliseksi CBRNE-uhkatilanteeksi luokiteltavia tapauksia. Vaarallisten aineiden onnettomuuksia on Suomessa vuosittain yli 300. Vakavat tilanteet ovat toistaiseksi olleet harvinaisia.

CBRNE-aineet ja niiden vaikutukset

CBRNE-aineet ja niiden vaikutusmekanismit eroavat toisistaan merkittävästi. Vaikutukset voivat olla aineista ja käyttötavasta riippuen lieviä tai vakavia. Laajojen vaikutustensa vuoksi CBRNE-aseita kutsutaan myös joukkotuhoaseiksi. Aineiden leviämisen ja vaikutusten ennalta-arvaamattomuus, aiheeseen liittyvät mielikuvat sekä vaikeus havaita aineita aistinvaraisesti voivat aiheuttaa voimakkaita psykologisia vaikutuksia.

Kemiallisia aineita (C) ovat tässä tarkastelussa esimerkiksi kemialliset taisteluaaineet, biologiset toksiinit, lamaannuttavat aineet, mellakantorjunta-aineet ja myrkylliset teollisuuskemikaalit. Kemiallisten aineiden aiheuttamien oireiden ilmeneminen voi alkaa muutamien sekuntien tai vasta useiden tuntien kuluttua altistumisesta. Kemialliselle aineelle altistunut ihminen tai kohde voi aiheuttaa saasteen edelleen leviämisen. Kemiallisesta aineesta ja sen levitystavasta riippuen vaarallinen alue vaihtelee muutamista kymmenistä metreistä aina kymmeneen kilometriin saakka.

Biologiset aineet (B) ovat tässä tarkastelussa muunneltuja, pääosin ympäristössä ja eliöstössä luonnollisesti esiintyviä tauteja aiheuttavia mikrobeja (bakteereita, viruksia tai alkueläimiä). Taudinaiheuttajia on voitu myös keinotekoisesti muokata siten, että pyrkinä on aiheuttaa vakavampi tautimuoto tai vaikeuttaa hoitotoimenpiteitä esim. antibioottiresistenttiä lisäämällä. Vaikutusten ilmeneminen voi alkaa useiden tuntien, vuo-

rokausien tai jopa viikkojen kuluttua. B-tilanteen välitön vaara-alue, vaikutusten kesto ja laajuus väestössä vaihtelee suuresti muutamasta lyhytkestoisesta sairastumistapauksesta aina valtioiden rajat ylittävään pitkäkestoiseen epidemiaan asti.

Radioaktiiviset aineet (R) tuottavat säteilyä, jonka aiheuttamia terveyshaittoja on kahta tyyppiä, suorat terveyshaitat ja satunnaiset myöhäisvaikutukset. Radioaktiivisten aineiden vaikutus ihmiseen voi tapahtua joko altistumalla ulkoiselle säteilylle tai saamalla radioaktiivista ainetta elimistöön.

Räjähdyttämällä levitetty radioaktiivinen aine (likainen pommi) voi enimmillään saastuttaa muutaman neliökilometrin alueen siten, että alueella tarvitaan kiireellisiä suojaus- ja puhdistustoimia. Ilman suojustaan elinympäristöön jätetty voimakas säteilylähde voi vaikuttaa noin sadan metrin säteellä oleskelleiden terveyteen ja altistaa jopa satojen metrien etäisyydellä oleskelevia. Ydinvoimalaitoksessa tapahtuva vakava onnettomuus voisi aiheuttaa säteilytilanteen, joka edellyttäisi suojelutoimenpiteitä laajalla alueella vain, mikäli tapahtuisi vakava reaktorivaurio ja mikäli suojaustoiminnot eivät toimisi suunnitellusti.

Ydinaseen (N) erittäin suuri tuhovaikutus syntyy lähinnä räjähdyksessä syntyvästä paineiskusta ja lämpösäteilystä sekä elektromagneettisesta pulssista. Lisäksi räjähdyksessä syntyy radioaktiivisia aineita. Säteilyvaarallisen alueen laajuus riippuu muun muassa ydinaseen koosta ja räjähdyskorkeudesta: vaikutukset ulottuvat muutamista kilometreistä useisiin tuhansiin kilometreihin; säteily sairauden oireita suojautumaton henkilö voi pahimmillaan saada jopa muutaman sadan kilometrin etäisyydellä räjäytyspaikasta.

Pienilläkin räjähdysainemäärillä (E) voidaan aiheuttaa merkittävää tuhoa suojaamattomissa kohteissa. Henkilövahingot syntyvät tällöin ennen kaikkea räjähteen levittämistä sirpaleista. Painevaikutusvahingot edellyttävät selvästi suurempaa räjähdemäärää. Räjähteitä voidaan käyttää myös vaarallisten aineiden tai organismien levittämiseen.

4 CBRNE-uhkien ennaltaehkäisy ja torjunta

Lähtökohtana ja tavoitteena viranomaisten ja muiden toimijoiden CBRNE-vastatoimille on, että CBRNE-tilanteet pystytään ennaltaehkäisemään. Ennaltaehkäisevistä toimista huolimatta varaudutaan CBRNE-onnettomuuksiin ja -uhkatilanteisiin. Mahdollisissa CBRNE-tilanteissa viranomaisten yhteistyön päämääränä on tunnistaa tilanteiden laatu, minimoida tilanteiden vaikutukset, käynnistää pelastus- ja tutkintatoimet, normalisoida tilanne sekä huolehtia oikea-aikaisesta sekä oikeanlaisesta viestinnästä tarvittavalla tavalla. Tarkoitus on myös varmistaa huoltovarmuus kaikissa olosuhteissa.

Toimivaltuudet ja johtosuhteet määräytyvät tilanteen luonteen ja laajuuden mukaisesti. Kaikissa CBRNE-tilanteissa (tahattomat ja tahalliset) vastuuviranomaisilla ja muilla toimijoilla on omat tehtävänsä ja roolinsa. Yhteistyöllä on keskeinen merkitys.

CBRNE-tilanteiden vakavuuden sekä mahdollisten suurimittaisten vaikutusten vuoksi on tarpeen toimia yhteistyössä kansainvälisten kumppanien ja/tai toimijoiden kanssa, ja pyytää kansainvälistä apua tilanteen niin edellyttäessä.

CBRNE-tilanteen ennaltaehkäisy ja varautuminen

Lähtökohtana ja tavoitteena on ennaltaehkäistä CBRNE-tilanteiden syntyminen. Suomi edistää joukkotuhoukseiden samoin kuin niihin liittyvien vaarallisten aineiden ja tietotaidon leviämisen ja laittoman asekaupan estämistä sekä poliittisin että viranomaisvalvonnan keinoin. Lisäksi tavoitteena on globaalin terveysturvallisuuden parantaminen ennaltaehkäisevin keinoin.

CBRNE-uhka-arvio ja tilannekuva muodostetaan eri viranomaisten ja toimijoiden kansallisella ja kansainvälisellä yhteistyöllä. Kansainväliset rajat ylittävät CBRNE-uhat kartoitetaan tiedustelulla, rikostiedustelulla, sotilastiedustelulla, terveysviranomaisten tiedonvaihdoilla ja muiden viranomaisten kansainvälisten tiedonvaihtokanavien ja yhteistyön kautta. Kansallisella yhteistyöllä ylläpidetään CBRNE-uhka-arviota ja tilannekuvaa. Lainsäädännön

ja muun normien ja ohjeistusten ajantasaisuus varmistetaan sekä kansallisin toimin että EU-lainsäädäntöön vaikuttamalla. CBRNE-toimintaa säädellään mm. vienti-, tuonti-, osto-, käyttö-, myynti-, kuljetus- ja hallussapitorajoituksilla, luvilla ja maankäytönsuunnittelulla sekä kansainvälisillä kieltosopimuksilla ja järjestetyillä. CBRNE-toiminnanharjoittajien turvallisuus- ja turvajärjestelyillä ja viranomaisvalvonnalla suojataan CBRNE-aineita lainvastaiselta toiminnalta. Säätelyn taso vaihtelee eri osa-alueittain.

Vastuuviranomaisten kyky havaita ja tunnistaa CBRNE-aineet ja niiden hallussapitoon ja laittomaan käyttöön epäillyt henkilöt erityisesti valtakunnan rajoilla, liikenteen solmukohdissa sekä muissa tärkeissä kohteissa on avainasemassa. Kriittisissä kohteissa ylläpidetään CBRNE-suojausta. Eri aineiden kohdalla havaitsemiskyky ja havaitsemisen edellytykset vaihtelevat.

Toimintaedellytykset CBRNE-tilanteen varalle luodaan viranomaisten ja eri CBRNE-toimijoiden yhteisellä suunnittelulla, materiaalisella valmistelulla, koulutuksella ja harjoituksilla sekä valmiusjärjestelyillä.

CBRNE-tilanteen hallinta

Poikkeavan tapahtuman tunnistaminen CBRNE-tilanteeksi on edellytys oikeiden toimenpiteiden käynnistämiseksi. Päivittyvällä, tilannekohtaisella uhka- ja vaara-arviolla varmistetaan oikeantasoiset toimenpiteet.

Toteutuneessa CBRNE-tilanteessa minimoidaan vahingot ja estetään uhkan laajeneminen. Nämä toteutetaan CBRNE-tilanteen arvioinnilla ja päätöksenteolla, CBRNE-aineiden tiedustelulla ja tunnistamisella, leviämisen arvioinnilla, yleisön ja muiden toimijoiden varoitamisella, CBRNE-aineiden ja räjähteiden vaarattomaksi teolla, pelastus- ja puhdistustoimenpiteillä, ensihoidolla, evakuoinnilla, eristämisen, karanteeni- ja hoitotoimenpiteillä sekä ympäristön suojaamisella. Toiminnan painopiste on ihmishenkien pelastamisessa, vaaraa aiheuttavan toiminnan pysäyttämisessä sekä lisävahinkojen estämisessä. Kaikessa toiminnassa on huomioitava kohteessa edelleen mahdollisesti vaikuttava uhka sekä rikospaikkatutkinnan vaatimukset.

CBRNE-tilanteessa korostuu tarve eri viranomaisten johtamisen yhteensovittamiselle. Tilanteen aikainen johtovastuu riippuu tilanteen luonteesta. Muut viranomaiset ja toimijat toimivat johtavan viranomaisen tukena yhteisessä tilanneorganisaatiossa. Yhteisen tilannekuvan ylläpito ja yhteinen viestintäjärjestelmä ovat keskeisiä. Keskeisessä roolissa on myös vastuuviranomaisten koordinoitu viestintä, oikean tiedon välittämiseksi ja väärän tiedon leviämisen estämiseksi ja korjaamiseksi.

Viestinnällä varmistetaan CBRNE-aineisiin ja tilanteeseen liittyvä oikea ja oikea-aikainen tieto viranomaiselle ja väestölle, jotta mahdollistetaan oikeat suojaustoimenpiteet sekä estetään lisävahinkoja ja psykologisia vaikutuksia.

Rajat ylittävien, laajamittaisten ja pitkäkestoisten tilanteiden hallinta edellyttää kansainvälistä tiedonvaihtoa, yhteistyötä tai järjestelyitä sekä mahdollista kansainvälistä apua tilanteen niin vaatiessa.

5 Kehittämiskohteet ja vaadittavat toimenpiteet

Strategiatyössä on tunnistettu seuraavia kehittämistarpeita sekä toimenpiteitä strategian tavoitteiden saavuttamiseksi.

5.1 Kehitetään CBRNE-toiminnan koordinaatiota

Parannetaan valtakunnallista, alueellista ja paikallista ohjausta ja yhteistyötä kokonaisvaltaisesti CBRNE-toiminnassa tieteen ja teknologian kehitys huomioiden. Toiminnassa huomioidaan viranomaiset ja yksityissektorin toimijat sekä kansainvälinen yhteistyö.

Toimenpide	Päävastuutaho/Muut vastuutahot
Asetetaan pysyvä CBRNE-koordinaatioryhmä vuonna 2018.	SM
Varmistetaan toimintatapojen ja järjestelmien kansallinen yhteensopivuus.	CBRNE-koordinaatioryhmä
Parannetaan edellytyksiä yhteistyölle CBRNE-alan hankkeissa.	CBRNE-koordinaatioryhmä
Lisätään tietoisuutta CBRNE-alan kansainvälisestä yhteistyöstä eri toimijoiden välillä.	CBRNE-koordinaatioryhmä
Kartoitetaan ja hyödynnetään yhteisiä rahoitusmahdollisuuksia tutkimukseen, kehitykseen ja muuhun toimintaan.	CBRNE-koordinaatioryhmä
Arvioidaan CBRNE-strategian toimeenpanoa ja kehitetään sitä arvioinnin perusteella.	CBRNE-koordinaatioryhmä

5.2 Ylläpidetään yhteistä tilannetietoisuutta

Varmistetaan, että kaikilla toimijoilla on yhteinen käsitys CBRNE-uhkista, toimintaympäristön tilannekuvasta ja eri toimijoiden varautumisen perusteista. Tiedusteluyhteistyöllä tuotetaan perusteita CBRNE-uhkan arviointiin. Yhteinen uhkakäsitys on perusteena varautumisen suunnittelussa, koulutuksessa ja harjoituksissa sekä toiminnan kehittämisessä.

Toimenpide	Päävastuutaho/Muut vastuutahot
Ylläpidetään viranomaisten yhteistä uhkakäsitystä säännöllisellä uhkarviotyöllä.	SM /CBRNE-koordinaatioryhmä
Parannetaan uhka-arvion, tilannekuvan ja tiedustelutiedon välittämistä hallinnonalojen välillä.	SM, VNTike/ministeriöt, CBRNE-koordinaatioryhmä
Parannetaan toiminnanharjoittajien ja tutkimuslaitosten tietoisuutta CBRNE-uhkista ja turvallisuusriskeistä.	Vastuuviranomaiset, yhteistoimintatahot
Tehostetaan kansainvälisen tiedonvaihdon tuloksien hyödyntämistä viranomaisyhteistyössä ja toiminnan kehittämisessä, vahvistetaan kansainvälisiä yhteistyöverkostoja.	Ministeriöt, asiantuntijalaitokset, CBRNE-koordinaatioryhmä

5.3 Kehitetään riskitietoista valvontaa

Luvituksella, valvonnalla ja turvajärjestelyillä ehkäistään CBRNE-aineiden sekä tietojen joutumista laillisen toiminnan ulkopuolelle. Viranomainen antaa määräyksiä ja ohjeita, tiedottaa ja kouluttaa. Myös toiminnanharjoittajat tekevät omaehtoisesti ennaltaehkäisytyötä. Ohjeiden ja määräysten toimeenpano ja vastuu oman toiminnan turvallisuudesta on aina toiminnanharjoittajalla. CBRNE-asioiden hallinta on osa toiminnanharjoittajien, yritysten, tutkimus- ja koulutuslaitosten, toimintakulttuuria ja riskienhallintaa.

Toimenpide	Päävastuutaho/Muut vastuutahot
Tunnistetaan turvallisuuskriittiset kohteet.	STUK, Tukes, THL/vastuuviranomaiset, CBRNE-koordinaatioryhmä, toiminnanharjoittajat
Kohdennetaan CBRNE-kohteiden valvontaa riskitietoisesti.	STUK, Tukes, THL/vastuuviranomaiset, CBRNE-koordinaatioryhmä
Ohjataan, tuetaan ja sitoutetaan toiminnanharjoittajia aktiiviseen omavalvonnan ja suojaamisen kehittämiseen.	Vastuuviranomaiset, CBRNE-koordinaatioryhmä, toiminnanharjoittajat
Kartoitetaan ja selkeytetään eri viranomaisten valvontatehtävät sekä lisätään valvontayhteistyötä.	Vastuuviranomaiset, CBRNE-koordinaatioryhmä

5.4 Varmistetaan CBRNE-toimintaan liittyvien säädösten ajantasaisuus

CBRNE-toiminnan eri osa-alueiden lainsäädännön ja muun normien ja ohjeistuksien taso vaihtelee. Tunnistetaan ja arvioidaan CBRNE-toimintaan liittyvien säädösten puutteet ja muutostarpeet sekä muun normiohjauksen tarve. Lisäksi kehitetään muuta ohjausta hallinnollisten lisävelvoitteiden sijaan. Toteutetaan CBRNE-uhkien ennaltaehkäisyn kannalta keskeiset muutokset.

Toimenpide	Päävastuutaho/Muut vastuutahot
Arvioidaan ja esitetään säädösten kehittämistarpeita: tuonti- ja vientisäädöksiä, luovutus ja hallussapitoa sekä lupamenettelyjä.	Vastuuviranomaiset, CBRNE-koordinaatioryhmä

5.5 Paljastetaan ja estetään tahallinen toiminta

Ennaltaehkäisyllä pyritään estämään CBRNE-tilanteet. Kehitetään CBRNE-uhkien paljastamista ja estämistä sekä mahdollisuuksia puuttua tahalliseen toimintaan.

Toimenpide	Päävastuutaho/Muut vastuutahot
Parannetaan CBRNE-uhkiin liittyvää kansainvälistä ja kansallista tiedonvaihtoa turvallisuusviranomaisten ja muiden viranomaisten kesken.	SUPO, KRP, poliisi, Tulli, PV, UM ml. edustustot, muut vastuuviranomaiset, CBRNE-yhteistyöfoorumi
Huomioidaan CBRNE-uhka osana muuta terrorismin, ääriliikkeiden ja vakavan rikollisuuden torjuntaa.	SUPO, KRP, poliisi, Tulli, RVL, PV, CBRNE-yhteistyöfoorumi
Kehitetään viranomaisten kykyä havaita ja tunnistaa CBRNE-aineet ja niiden hallussapitoon ja laittomaan käyttöön epäillyt henkilöt tulli- ja rajavonnassa.	RVL, Tulli, KRP, poliisi, muut vastuuviranomaiset
Varmistetaan, että toiminnanharjoittajilla on käytettävissä mekanismi ilmoittaa poikkeavista havainnoistaan viranomaisille.	Poliisi

5.6 Parannetaan yhteistyövalmiuksia

Varmistetaan koulutuksella ja harjoituksilla kaikkien toimijoiden osaaminen ja yhteistyövalmiudet ja arvioidaan toiminnan vaikuttavuutta CBRNE-tilanteissa. Toiminnassa huomioidaan kansalliset sekä kansainväliset koulutusmahdollisuudet.

Toimenpide	Päävastuutaho/Muut vastuutahot
Määritellään valtakunnalliset koulutustasovaatimukset toimialoittain.	CBRNE-koordinaatioryhmä, vastuuviranomaiset
Kehitetään koulutusta ottaen huomioon valtakunnalliset, alueelliset, toimialakohtaiset ja yhteistoiminnalliset vaatimukset sekä kansainvälisen yhteistyön mahdollisuudet.	CBRNE-koordinaatioryhmä, vastuuviranomaiset
Systematisoidaan harjoitustoimintaa eri tasoilla, vakioidaan yhteistoimintaharjoitukset. Harjoituksissa huomioidaan kansainvälinen yhteistyö.	CBRNE-koordinaatioryhmä, vastuuviranomaiset
Koordinoidaan yhteistoimintaharjoitusten perusteella tehtävien parannustoimenpiteiden toteutusta.	CBRNE-koordinaatioryhmä, vastuuviranomaiset

5.7 Tunnistetaan, hallitaan ja tutkitaan CBRNE-tilanteet

Tilanteen hallinnan kannalta on keskeistä tunnistaa tilanne CBRNE-tilanteeksi. CBRNE-tilanteen hallinnalla minimoidaan vahingot ja estetään lisävahingot tai niiden laajeneminen ja palautetaan tilanne normaaliksi. Tutkinnalla selvitetään mitä on tapahtunut, onko kyseessä tahallinen CBRNE-uhkatilanne ja tunnistetaan tekijät.

Toimenpide	Päävastuutaho/Muut vastuutahot
Kehitetään kykyä tunnistaa CBRNE-tilanteet mahdollisimman nopeasti.	Vastuuviranomaiset, CBRNE-koordinaatioryhmä
Varmistetaan, että CBRNE-tilanteen tunnistamiseen, hallintaan ja tutkintaan on paikallisesti, alueellisesti ja valtakunnallisesti riittävät suorituskyvyt olemassa ja saatavilla.	Vastuuviranomaiset, CBRNE-koordinaatioryhmä
Kehitetään CBRNE-aineiden havaitsemisessa, tunnistamisessa ja tilanteen hallinnassa käytettäviä järjestelmiä ja sovellettavia toimintamalleja kansallisesti yhteensopiviksi.	Vastuuviranomaiset, CBRNE-koordinaatioryhmä
Varmistetaan riittävä CBRNE-aineiden luotettava tekninen kenttä- ja laboratorioanalyysi- ja tunnistamiskapasiteetti sekä asiantuntemus, ml ensivasteen toimijoiden mittausvälineet.	Vastuuviranomaiset, CBRNE-koordinaatioryhmä
Varmistetaan riittävä terveydenhuollon ja muiden viranomaisten suorituskyky CBRNE-tilanteiden varalta.	STM, Sote-toimijat, Huoltovarmuuskeskus, CBRNE-koordinaatioryhmä
Tehdään kansallinen CBRNE-suorituskykyanalyysi ja kartoitetaan kehityskohteita esim. skenaariotyöskentelyn avulla.	CBRNE-koordinaatioryhmä
Kuvataan CBRNE-tilanteiden yleiset toimintamallit.	CBRNE-koordinaatioryhmä

5.8 Viestintä osaksi CBRNE-tilanteiden hallintaa

Viestintä on tärkeä osa CBRNE-tilanteen ennaltaehkäisyä ja hallintaa kansallisesti ja kansainvälisesti. Asianmukaisella viestinnällä annetaan ajantasaista ja oikeaa tietoa tapah-
tuneesta ja sen vaikutuksista, ehkäistään väärän tiedon leviämistä ja tuetaan tilanteen
hallintaa.

Toimenpide	Päävastuutaho/Muut vastuutahot
Kehitetään yhtenäistä, vaikuttavaa ja suunnitelmallista viestintää CBRNE- uhkien ja -tilanteiden osalta.	Vastuuviranomaiset, CBRNE-koordinaatioryhmä
Parannetaan CBRNE-tilanteiden yhteisen viestinnän edellytyksiä.	Vastuuviranomaiset, CBRNE-koordinaatioryhmä
Harjoitellaan viranomaisten ja muiden toimijoiden yhteistä viestintää CBRNE-tilanteiden varalle.	Vastuuviranomaiset, CBRNE-koordinaatioryhmä

6 Strategian valmistelu ja toimeenpano

Kansallisen CBRNE-strategian valmistelua on ohjannut sisäministeriön asettama CBRNE-strategiatyöryhmä, jossa on edustettuna kaikki keskeiset viranomaistahot (Liite 1). Strategian valmistelussa on otettu huomioon viime vuosina valmistuneet valtioneuvoston selonteot ja strategiat, kuten Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko 2016 ja Valtioneuvoston puolustusselonteko 2017, Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2017, Sisäisen turvallisuuden selonteko 2016 sekä Kansallinen terrorismintorjunnan strategia 2014–2017.

CBRNE-koordinaatioryhmä seuraa ja päivittää strategiaa säännöllisesti. Strategian ylläpidossa ja toteutuksessa otetaan huomioon toimintaympäristön muutokset, mukaan lukien toimijoiden rooleihin ja vastuisiin kohdistuvat muutokset. Päävastuutahot käynnistävät ja seuraavat strategian toimeenpanoa vastuullaan olevien toimenpiteiden osalta ja raportoivat niistä sovitusti perustettavalle CBRNE-koordinaatioryhmälle. CBRNE-koordinaatioryhmä raportoi tarvittaessa strategian toimeenpanosta Turvallisuuskomitealle. Toimeenpano edellyttää hallinnonaloilta toimenpiteiden valmistelua ja tarkempaa vaiheistamista. CBRNE-uhat ja niihin vaadittavat valmiudet on hyvä tuoda esiin myös muissa turvallisuusstrategioissa ja vastaavissa ohjausasiakirjoissa. Kaikkien vastuutahojen tulee sisällyttää strategian tavoitteet omaan toiminta- ja resurssisuunnitteluunsa.

CBRNE-koordinaatioryhmä seuraa toimenpiteiden toteutumista ja niiden vaikuttavuutta ja ryhtyy tarvittaessa lisätoimenpiteisiin. Eräät tämän ohjelman mukaiset toimenpiteet ja hankkeet edellyttävät mahdollisesti lisäresursointia. Niiden valmistelussa tarkentuu, millaiset nämä resurssivaikutukset ovat ja miten nämä resurssit olisivat turvattavissa. Mahdollisiin lisäresurssitarpeisiin otetaan tarvittaessa kantaa kehys- ja budjettimenettelyjen yhteydessä.

LIITTEET

Liite1. Strategiatyöryhmä

Sisäministeriön asettamaan strategiatyöryhmään kuuluvat seuraavat tahot:

Sisäministeriö

Ulkoasiainministeriö

Sosiaali- ja terveysministeriö

Ympäristöministeriö

Työ- ja elinkeinoministeriö

Puolustusministeriö

Rajavartiolaitos

Pelastusopisto

Helsingin pelastuslaitos

Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi

Poliisihallitus

Suojelupoliisi

Keskusrikospoliisi

Helsingin poliisilaitos

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes

Säteilyturvakeskus STUK

Tulli

Liikennevirasto

Suomen pelastusjohtajat -yhdistys

Kemiallisen aseiden kieltosopimuksen instituutti VERIFIN

Liite2. Keskeiset CBRNE-toimijat sekä vastuut/vastuualueet

Vastuutaho	Vastuualue
Ulkoasiainministeriö (UM)	<p>UM:llä on vastuu CBRNE-kysymyksiin liittyvistä monenvälisistä sopimusjärjestelyistä, kuten biologisten (BTWC) ja kemiallisten (CWC) aseiden kieltosopimuksista, ydinkoekieltosopimuksesta (CTBT) ja ydinsulkusopimuksesta (NPT). UM:llä on myös vastuu erilaisista monenkeskisistä poliittisista aloitteista, kuten globaali aloite ydinterrorismia vastaan (GICNT), ydinturvayhteistyö (IAEA ja muut kv. aloitteet) sekä G-7 globaalikumppanuus. Lisäksi YK:n pääsihteerin mekanismi oletettujen biologisten tai kemiallisten aseiden käyttöepäilyjen tutkintaan sekä 1540 komiteaan liittyvät kysymykset kuuluvat UM:n hoitovastuulle. Yhteistyöhön osallistuu myös muiden viranomaisten edustajia. Vientivalvonta on keskeinen keino joukkotuhoaseiden ja materiaalin leviämisen estämisessä, ja tähän osallistuu usea viranomainen.</p> <p>UM toimii kaksikäyttötuotteiden vientilupien käsittelyssä lupaviranomaisena Suomessa ja koordinoi Suomen osallistumista alan toimintaan EU:ssa sekä kansainvälisissä järjestelyissä kuten Nuclear Suppliers Groupissa ja Australia-ryhmässä.</p>
Verifin	<p>Helsingin yliopiston yhteydessä toimivan Kemiallisen aseiden kieltosopimuksen instituutin (Verifinin) toiminta perustuu Kemiallisen aseiden kieltosopimukseen ja kansalliseen lainsäädäntöön. Instituutti toimii ulkoasiainministeriön ohjauksessa kieltosopimuksessa tarkoitettuna kansallisena viranomaisena. VERIFIN on kansainvälisen Kemiallisen aseiden kieltojärjestön (OPCW) ns. designoitu laboratorio (ympäristö- ja biolääketieteelliset näytteet), joka ottaa vastaan ja analysoi järjestön toimittamia näytteitä. Verifin on akkreditoitu tutkimuslaboratorio (FINAS T073), jolla on reaaliaikainen valmius kemiallisten taisteluaineiden ja biologista alkuperää olevien toksien tunnistamiseen ympäristö- ja materiaalinäytteistä sekä uhrien näytteistä.</p>
Sisäministeriö	<p>Sisäministeriö ohjaa ja valvoo poliisitoimintaa, pelastustointa, hätäkeskustoimintaa ja valmistelee sitä koskevan lainsäädännön. Sisäministeriö valmistelee rajaturvallisuutta ja meripelastusta koskevan lainsäädännön ja tulostohjaa Rajavartiolaitosta.</p>
Pelastustoimi	<p>Pelastustoimi varautuu CBRNE-uhkiin varaamalla tarvittavaa kalustoa, kouluttamalla henkilöstöä sekä huolehtimalla omalta osaltaan valvonnasta. CBRNE-riskit on huomioitu pelastuslaitoksen toiminnan suunnittelussa. CBRNE-tilanteessa pelastusviranomainen johtaa ja toteuttaa pelastustoimintaa. Pelastustoimintaan voi tällöin kuulua esimerkiksi vaarallisten aineiden tiedustelua ja tunnistamista, vuodon tukkimista tai aineen keräämistä sekä loukkaantuneiden ja altistuneiden puhdistamista, hoitoa ja evakointia. Näiden lisäksi pelastusviranomainen antaa määräyksiä ihmisten evakuoineista, suojaväistöistä ja sisälle suojautumisesta.</p>
Poliisi	<p>Poliisin vastuualue CBRNE-uhkiin ja -tilanteisiin liittyen on laaja. Siihen kuuluvat tiedustelu ja ennaltaehkäisytoimet, tilanteen tunnistaminen ja sen hallintatoimet, tapauksen tekninen ja taktinen tutkinta mukaan lukien forensinen laboratoriotutkimus sekä tapauksesta tiedottaminen.</p> <p>Poliisi toimii osana kansallista edustusta CBRNE-aineisiin liittyvien uhkien ennaltaehkäisyyn tähtäävissä EU:n toimenpideohjelmassa ja komiteoissa. CBRNE-uhkien kehittymistä ja tilannekuvaa seurataan INTERPOL- ja EUROPOL -yhteyksin ja tietokannoin. Poliisi seuraa oman toimialansa tilannekuvaa 24/7 Helsingin ja Oulun johtokeskusten sekä Keskusrikospoliisin PTR (Poliisi, Tulli, Raja) -tilannekeskuksen keräämien tietojen avulla.</p> <p>Rikollisen CBRNE-uhkan jälkeen, mahdollisten pelastustoimien päätyttyä, tilanteen johtovastuu siirtyy poliisille. Tilanteen tunnistamisessa ja hallintatoimissa poliisi käyttää tilanteen edellyttämällä tavalla apunaan CBRNE-yhteistyöverkoston muita viranomaisia. Poliisi vastaa tapausten taktisesta ja teknisestä tutkinnasta. Poliisi vastaa myös tapausten rikosteknisistä laboratoriotutkimuksista tukeutuen tarvittaessa muiden viranomaisten erityisosaamiseen.</p> <p>Poliisi vastaa lisäksi tapauksiin liittyvästä tiedottamisesta apunaan muut viranomaiset.</p>
Suojelupoliisi	<p>Suojelupoliisi välittää oman tiedonhankintansa ja kansainvälisen yhteistyön kautta saatua tietoa koordinaatioryhmän CBRNE-tilannearvioihin ja uhka-arvioihin.</p>
Rajavartiolaitos	<p>Rajavartiolaitos torjuu CBRNE-uhkia osallistumalla ydintehtäviensä yhteydessä CBRNE-aineiden valvontaan ja suorittamalla henkilöliikenteen rajatarkastukset. CBRNE-tilanteessa Rajavartiolaitos vastaa ihmisten pelastamisesta merialueella ja tukee vastuuviranomaisia tehtävissään. Rajavartiolaitos varautuu ydintehtäviensä mukaiseen CBRNE-toimintaan kaikissa oloissa.</p>

Puolustusministeriö	Puolustusministeriön tehtävänä on puolustuspolitiikan valmistelu ja toimeenpano sekä sotilaallinen maanpuolustus. Myös mm. asevalvonta- sekä aseriisunta-asiat kuuluvat PLM:n tehtäviin sekä puolustustarvikkeiden vientivalvonta ja puolustusmateriaaliyhteistyö. CBRNE-uhkat ja niihin varautuminen on osa PLM:n tehtäviä.
Puolustusvoimat	Puolustusvoimat varautuu toimimaan CBRNE-tilanteissa kaikissa turvallisuustilanteissa. Puolustusvoimilla on suojelutiedusteluun, näytteenottoon ja analysointiin, henkilöstön ja materiaalin puhdistamiseen sekä räjähteiden raivaamiseen soveltuvaa henkilöstöä, kalustoa ja joukkoja. Lisäksi Puolustusvoimilla on erityisosaamista CBRNlaboratorioanalytiikkaan ja CBRN-suojaan sekä räjähdysaineisiin liittyen.
Sosiaali- ja terveysministeriö STM	STM ohjaa ja valvoo mm. tartuntatautilain, terveydenhuoltolain, terveydensuojelulain, säteilylain, kemikaalilain ja geeniteknikkalain mukaista toimintaa ja valmistelee niitä koskevan lainsäädännön.
Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL)	THL on kansallinen ihmiselle vaarallisten tartuntatautien torjunnan ja ympäristöterveyden asiantuntijalaitos: se tukee valtioneuvostoa ja SOTE-toimijoita infekti- ja ympäristöuhkien riskinarvioinnin, seurannan, referenssilaboratoriotoiminnan, varautumisen, ennaltaehkäisyyn ja torjunnan tehtäviensä kautta. Laitos antaa tarvittaessa toimintasuosituksia ja tukee STM:n hallinnon alaa erityistilanneviestinnässä. THL on WHO:n kansainvälisen terveyssäännösten valtiosopimuksen IHR (2005) ja rajat ylittävien terveysuhkien (EU/1082/2013 parlamentin ja neuvoston asetus) perusteella kansallinen vastuuviranomainen, ylläpitäen kansallisille ja KV-viranomaistahoille tarkoitettua ympärivuorokautista riskinarviointi- ja varhaisvaroitus-päivystystä. THL ylläpitää ja koordinoi vakavien ja yllättävien infektiouhkien kansallista mikrobiologista diagnostista varautumista, ml. valtioiden välisten keskinäisten sopimusten kautta.
Biologisten uhkien osaamiskeskus (BUOS)	Biologisten uhkien osaamiskeskus (BUOS) on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) ja puolustusvoimien (PV) yhteinen asiantuntijaorganisaatio, joka yhdistää PV:n ja THL:n resurssit biologisten uhkien torjunnassa ja ughiin varautumisessa erityisesti tahallisen levityksen osalta.
Vakavien kemiallisten uhkien osaamiskeskus (C-osaamiskeskus)	Vakavien kemiallisten uhkien osaamiskeskus (C-osaamiskeskus) on sosiaali- ja terveysministeriön asettama kemiallisten uhkien eri asiantuntijatahojen muodostama yhteistyöverkosto, jonka koordinaattorina toimii Työterveyslaitos. C-osaamiskeskus ylläpitää 24/7 asiantuntijapäivystystä sekä tietokantaa analytiikkatahoista ja valmiuksista.
Myrkytystietokeskus	Myrkytystietokeskukselle on STM:n toimesta annettu valtakunnallinen toimintavastuu kemikaalimyrkytyksissä, joukkomyrkytyksissä sekä muissa harvinaisissa myrkytyksissä. Myrkytystietokeskus vastaa puhelimesta ympäri vuorokauden äkillisten myrkytysten ehkäisyyn ja hoitoon liittyviin kysymyksiin. Keskus palvelee koko maata. Neuvontaa annetaan yleisölle ja terveydenhuollon ammattilaisille. Lisäksi keskus toimii tietolähteenä viranomaisille ja tiedotusvälineille.
SOTE- toimijat	Terveyssektorin SOTE-toimijat (mm. kuntien terveys- ja ympäristöterveysviranomaiset, sairaanhoitopiirit ja aluehallintovirastot) vastaavat alueellaan varautumisesta CBRNE-uhkiin ja ensihoitopalvelun järjestämisestä. CBRNE-tilanteessa ensihoidon tehtäviin kuuluu esimerkiksi altistuneiden hoidontarpeen arviointia, hätätilapotilaiden ensihoito sekä kuljetus sairaalaan. Paikalliset ja alueelliset SOTE-toimijat osallistuvat riskinarviointiin ja huolehtivat loukkaantuneiden, sairastuneiden ja altistuneiden mahdollisesta eristämisestä, karanteenista ja sairaanhoidosta.
Säteilyturvakeskus	Säteilyturvakeskus (STUK) valvoo ydinenergian ja säteilyn käytön turvallisuutta ja toiminnanharjoittajien turvajärjestelyjä lainvastaisen toiminnan varalle. STUK huolehtii kansallisen ydinsulkuvalvonnan toimeenpanosta, jonka piiriin kuuluvat myös arkaluontoinen tieto ja teknologia. STUK koordinoi ja toteuttaa säteily- ja ydinturvallisuuden tutkimusta ja kehitystä kansallisen tarpeen lähtökohdista. STUKilla on ympärivuorokautinen päivystys ja valmius käynnistää toiminta ydinlaitoksiin tai säteilylähteisiin liittyvän onnettomuuden tai lainvastaisen toiminnan varalta. STUK arvioi tilanteen mahdollisia seurauksia, analysoi ja tulkitsee ensivasteen viranomaisten tekemiä säteilyhavaintoja mm. poliisin, Tullin ja Rajavartiolaitoksen käyttöön vakiintuneen etätukikonseptin kautta, tekee tarpeen mukaan täydentäviä mittauksia paikan päällä sekä antaa suosituksia säteilysuojelutoimenpiteiksi. STUK osallistuu ydin- ja säteilyturvallisuuden kansainväliseen yhteistyöhön ja tiedonvaihtoon.
TEM	Työ- ja elinkeinoministeriölle kuuluu ylin valvonta, ohjaus ja säädösvalmistelu, joka koskee vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden valmistusta, varastointia, säilytystä ja käyttöä. Ministeriö tulosohjaa Huoltovarmuuskeskusta sekä Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes)	<p>Tukes on lupa- ja valvontaviranomainen, joka valvoo laitosten, tuotteiden, palveluiden ja kemikaalien turvallisuutta sekä toimeenpanee niihin liittyvää lainsäädäntöä erityisesti C- ja E-asioissa. CBRNE-tilanteissa Tukesilla ei ole operatiivista roolia vaan sen rooli painottuu toimijoiden valvonnan yhteydessä tehtävään ennaltaehkäisevään toimintaan.</p> <p>Lainsäädännön ja valvonnan painopiste on turvallisuuden edistämisessä mutta tietyiltä osin säännöksissä on huomioitu myös joitain tahallista, rikollista tai terroristista toiminnasta aiheutuvia uhkia. Tällaisiin uhiin varaudutaan esim. sijoitus-, aitaus- ja lukitusvaatimuksilla sekä räjähteiden ja niiden lähtöaineiden saatavuutta rajoittavilla menettelyillä. Näitä ovat esim. räjähteiden hankkimista rajoittava siirtotodistusmenettely, räjähteiden tunnistamis- ja jäljitettävyyjärjestelmä sekä lähtöaineita koskevat rajoitukset ja lupamenettelyt.</p>
Huoltovarmuuskeskus HVK	<p>HVK varastoi yhteistyössä sairaanhoitopiirien kanssa keskeisiä terveydenhuollon tarvikkeita, kuten kanyyleita, nesteensiirtolaitteita ja injektioruiskuja. Pandemian (B) varalta varastoidaan antiviraalilääkkeitä. Lääkkeiden maahantuojilla ja lääketehailla on säädetty velvoite varastoida lääkkeitä 3 - 6 kuukauden normaalkulutusta vastaava määrä. HVK maksaa korvausta lääkkeiden velvoitevarastoihin sitoutuneesta pääomasta.</p>
Elintarvike-turvallisuusvirasto Evira	<p>Eviran vastuualueena on elintarvikkeisiin, eläimiin ja kasveihin liittyvät kemialliset ja biologiset riskit (mukaan lukien elintarvikepatokset, zoonosit, eläin- ja kasvitaudit). Eviran roolina on kyseessä olevien riskien valvonnan ja torjunnan valtakunnallinen johto, osin valvonnan suorittaminen sekä näihin riskeihin liittyvä laboratorioanalytiikka, riskinarviointi ja tieteellinen tutkimus.</p>
Ilmatieteen laitos (IL)	<p>Ilmatieteen laitoksessa (IL) toimii turvallisuussäätöpalvelu, jolla on jatkuva valmius toimia CBRNE-tilanteissa. IL:lla on ympärivuorokautinen valmius laskea radioaktiivisten ja vaarallisten aineiden kulkeutumista ilmakehässä ja meressä leviämismallien avulla.</p> <p>IL toimii säteilytilanteissa meteorologisena asiantuntijana ja tukee STUK:n toimintaa. IL toimittaa tilanteen hoidossa mukana olevien tahojen, esimerkiksi pelastustoimen, Valtioneuvoston tilannekuvakeskuksen ja LVM:n hallinnonalan virastojen tarvitsemia säätietoja. IL on varautunut osoittamaan vakavassa säteilytilanteessa meteorologin yhteys- ja konsultaatiotehtävään STUK:ssa. IL varmentaa hälytysten vastaanottoa ja STUK:n hälyttämistä ympäri vuorokauden toimivan turvallisuussäätöpalvelun avulla.</p>
Tulli	<p>Tullin tehtävänä on yhteiskunnan suojaaminen torjumalla esimerkiksi huumausaineiden ja muiden vaarallisten aineiden salakuljetusta. Tulli valvoo kemikaalien tuontia Suomeen EU:n ulkopuolelta ja varmistaa riskiperusteisesti, että tuotavat kemikaalit on asianmukaisesti rekisteröity.</p> <p>Tulli valvoo vaarallisten kemikaalien vientiä EU:n ulkopuolelle.</p> <p>Tulli valvoo ja pyrkii estämään biologisten taudinaiheuttajien eli eläintautien tuonnin Suomeen EU:n ulkopuolelta.</p> <p>Tulli valvoo radioaktiivisten aineiden EU:n sisäisiä siirtoja sekä tuonteja ja vientejä EU:n ulkopuolelle.</p> <p>Tulli valvoo ydinaineiden (ml. ydinaseiden) tuontia ja vientiä EU:n ulkopuolelle sekä yhteisön sisäisiä siirtoja. Tulli valvoo räjähteiden maahantuontia ETA-alueen ulkopuolelta. Tulli valvoo puolustustarvikkeiksi luokiteltujen räjähteiden maastavientiä Suomesta ja kuljettamista Suomen kautta.</p>



Sisäministeriö PL 26, 00023 Valtioneuvosto

Inrikesministeriet PB 26, 00023 Statsrådet

www.intermin.fi



SISÄMINISTERIÖ
INRIKESMINISTERIET